

Rekonstrukce budov z hlediska možného rizika střetu se zákonem

Následující text „Bydlí s námi v našich domech“ je zkrácenou verzí materiálu vydaného Pardubickým krajem v roce 2006 k problematice rekonstrukcí budov a vlivu rekonstrukčních prací na populace některých volně žijících živočichů z hlediska možných střetů se zákonem. Kompletní materiál, včetně bohatého obrazového doprovodu, jsem umístil na webu JL pod odkazem [mestsky-urad/informace-uradu/info-ruzne/](#).

Ing. Jiří Franc

Předseda Komise propagace města

Bydlí s námi v našich domech

Ve svých domech nebydlíme sami. Obýváme je s celou řadou živočichů. O většině z nich dobře víme, protože ke spolubydlícím člověka patří již po generace. Některé ve své blízkosti většinou nevidíme rádi (myš, potkan, mnoho druhů hmyzu), přítomnost jiných často tradičně vítáme (např. vlaštovka, jiříčka, čáp).

V posledních desetiletích se k nám však přistěhovalo i několik dalších druhů (kuna skalní, rorýs, kavka, netopýři...), o jejichž životních nárocích zpravidla majitelé či obyvatelé domů mnoho nevědí. **Neinformovanost lidí pak způsobuje, že při opravách a zateplování domů často dochází ke střetu se zákonem!**

Proč zvířata nežijí v přírodě, ale u lidí?

Protože nacházejí v domech to, co jim v přírodě chybí – **úkryty pro výchovu mláďat**. Většinou se jedná o živočichy přirozeně obývajících dutiny ve starých vykotlaných stromech. V nich si staví hnízda (kavky, sýkory) či zakládají tzv. mateřské kolonie (netopýři).

Dutých stromů v naší přírodě ubývá a dutinové druhy jsou proto nuceny hledat si náhradní úkryty – v lidských stavbách!

Rorýsi (siluetou podobní vlaštovkám nyní často za hlasitého hvízdání obletují vyšší budovy i v našem městě) původně hnízdili ve skalách. Již před mnoha staletími však i oni přišli na to, že blízkost člověka je pro ně výhodná. Stavějí svá jednoduchá hnízda na půdách a zakrytých okapových římsách patrových domů. Do hnízdních prostor vnikají štěrbinami pod okapy a podél krovů. Ke hnízdění využívají také štěrbinové větrací otvory v střešním plášti panelových domů - je to nejbezpečnější místo pro výchovu mláďat mohou přát – prostor nepřístupný predátorům!

Často slyšíme: „Zvířata máme chránit v přírodě, domy patří lidem!“

Zvířata se k nám nastěhovala bez našeho souhlasu. S jistou nadsázkou se dá říci, že nás s určitým časovým zpožděním následovala – i ona se přestěhovala z přírody do pohodlí měst. Jejich početní stavy se zpravidla dramaticky snížily a populace žijící ve městech jsou často jedinými zástupci daného druhu na celém širokém území. Proto se mnozí z nich dostali na **seznam tzv. zvláště chráněných živočichů** a jsou tedy podle české (a někdy i evropské) legislativy chráněni (Zák. č. 114/1992 Sb. v platném znění, Směrnice č. 79/409/EHS). S tím **většina lidí souhlasí**. Zákon ale říká, že chráněni jsou nejen oni, ale i **jejich hnízdiště, vejce, mláďata a úkryty**. A tady často bývá ohnisko střetu a napětí.

Co lidem vadí?

Soužití se zvířaty je vždy určitým **kompromisem**. Je jedno, zda jde o domácí zvíře, za které přebíráme odpovědnost dobrovolně, nebo o zvířata volně žijící. Nejčastěji lidem vadí hlasitý křik, znečišťování okenních parapetů trusem, občasné pronikání do světlíků a větracích šachet bytů nebo teoretické riziko nákazy některou nemocí.

Ptáci většinou **neobtěžují obyvatele domu dlouhodobě** - zpravidla jen po dobu hnízdění, tj. několik týdnů v roce. Problémem přitom často bývá jen jejich zvýšená aktivita v době krmení mláďat, která však netrvá déle než měsíc!

Co na to zákon o ochraně přírody a krajiny č. 114/1992 Sb.?

Zákon zakazuje úmyslné usmrcování, vyrušování nebo odstraňování hnízd všech druhů ptáků (**§ 5a zák. č. 114/1992 Sb.**). Dochází-li k ohrožení ptáků neúmyslně, v rámci jiné činnosti, není tato činnost sama o sobě nelegální. Jsou-li ale způsobené následky významným ohrožením druhu, jeho populace nebo prostředí, může orgán ochrany přírody, např. Česká inspekce životního prostředí (ČIŽP), nařídit omezení či zákaz rušivé činnosti (**§ 66 zák. č. 114/1992 Sb.**).

U zvláště chráněných druhů (mj. všichni netopýři, rorýs i kavka) jsou **chráněna i jimi užívaná přirozená i umělá sídla a prostředí**. Poškozování těchto sídel, zasahování do vývoje živočichů a jejich usmrcování je zakázáno vždy (**§ 50 zák. č. 114/1992 Sb.**).

Před započítím rekonstrukčních prací je proto povinností každého, kdo realizaci takových prací zamýšlí (tj. **vlastníka či uživatele domu**), ověřit si, zda zvláště chránění živočichové dům neobývají. Neznalost zákona nezbavuje odpovědnosti a **sankce** mohou u právnických osob jít až **do 1.000 000 Kč** (u fyzických osob **do 50.000 Kč**)!

Zateplujeme dům, opravujeme střechu

K nejčastějším střetům se zákonem dochází při opravách střech a zateplování (tzv. revitalizaci) panelových domů. Díky neznalosti zákona (mnohdy se týká i stavebních úřadů) je často výměna krovů a střešní krytiny prováděna v době hnízdění kavek, rorýsů a dalších ptáků, obklady panelových domů polystyrénovými deskami a následné uzavírání štěrbin ve střešním plášti mřížkami se děje v době kojení mláďat netopýrů a hnízdění rorýsů apod.

Jak tedy postupovat, abychom se vyhnuli střetu se zákonem?

1. Zjistit, zda se v domě nevyskytují zvláště chránění živočichové. Pokud je výskyt zvláště chráněných živočichů zjištěn (nejčastěji to bývají právě rorýsi, kavky nebo netopýři), je potřeba ještě před započítím prací **požádat o výjimku ze zákona č. 114/1992 Sb.** V případě živočichů zařazených do kategorie „ohrožení“ se o tuto výjimku žádá **příslušný krajský úřad** (to se týká např. rorýse); v případě živočichů z kategorie „silně ohrožení“ a „kriticky ohrožení“ se o výjimku žádá **místně příslušná správa chráněné krajinné oblasti** (to se týká např. kavky a netopýrů)
2. Teprve po obdržení výjimky a souhlasu orgánu ochrany přírody je možno začít se stavebními úpravami domů. **Ve výjimce bývají zpravidla podmínky**, které je nutné dodržet proto, aby nebyla populace zvláště chráněných živočichů rušena, ohrožena nebo zničena.

Uvědomme si, že tito živočichové jsou prospěšní tím, že loví drobný hmyz, který nám znepříjemňuje život. Hledejme vždy na soužití s divokými živočichy to pozitivní, přínosné a zajímavé. Prožijeme prostou radost ze záchrany životů – radost z projevů lidskosti. Vyhybejme se konfrontacím a porušování zákona.

**Vydal: Pardubický kraj, Pardubice 2006, OŽPZ
Autorem textu je RNDr. Vladimír Lemberk**